

جمهوری اسلامی ایران
Islamic Republic of Iran

سازمان ملی استاندارد ایران

Iranian National Standardization Organization

استاندارد ملی ایران

۱۵۳۱۱

چاپ اول

۱۳۹۰

INSO
15311

1st. Edition

2012

مداخلات پرستاری - تغذیه نوزاد با شیشه -
آئین کار

**Nursing Interventions- Feeding Neonate
with Bottle -Code of Practice**

ICS:11.020

به نام خدا

آشنایی با سازمان ملی استاندارد ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ تنها مرجع رسمی کشور است که وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) ایران را به عهده دارد.

نام موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب یکصد و پنجاه و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۹۰/۶/۲۹ به سازمان ملی استاندارد ایران تغییر و طی نامه شماره ۲۰۶/۳۵۸۳۸ مورخ ۹۰/۷/۲۴ جهت اجرا ابلاغ شده است.

تدوین استاندارد در حوزه های مختلف در کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان سازمان، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط انجام می شود و کوششی همگام با مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فناوری و تجاری است که از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع، شامل تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، صادرکنندگان و وارد کنندگان، مراکز علمی و تخصصی، نهادها، سازمان های دولتی و غیر دولتی حاصل می شود. پیش نویس استانداردهای ملی ایران برای نظرخواهی به مراجع ذی نفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال می شود و پس از دریافت نظرها و پیشنهادات در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) ایران چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که مؤسسات و سازمان های علاقه مند و ذی صلاح نیز با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می کنند در کمیته ملی طرح و بررسی و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی ایران چاپ و منتشر می شود. بدین ترتیب، استانداردهایی ملی تلقی می شوند که بر اساس مفاد نوشته شده در استاندارد ملی ایران شماره ۵ تدوین و در کمیته ملی استاندارد مربوط که سازمان ملی استاندارد ایران تشکیل می دهد به تصویب رسیده باشد.

سازمان ملی استاندارد ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد (ISO)^۱، کمیسیون بین المللی الکتروتکنیک (IEC)^۲ و سازمان بین المللی اندازه شناسی قانونی (OIML)^۳ است و به عنوان تنها رابط^۴ کمیسیون کدکس غذایی (CAC)^۵ در کشور فعالیت می کند. در تدوین استانداردهای ملی ایران ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندی های خاص کشور، از آخرین پیشرفت های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی بهره گیری می شود.

سازمان ملی استاندارد ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون، برای حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردهای ملی ایران را برای محصولات تولیدی داخل کشور و/یا اقلام وارداتی، با تصویب شورای عالی استاندارد، اجباری نماید. سازمان می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استانداردهای کالاهای صادراتی و درجه بندی آن را اجباری نماید. همچنین برای اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمان ها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و صدور گواهی سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاه ها و مراکز کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، سازمان ملی استاندارد ایران این گونه سازمان ها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران ارزیابی می کند و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آن ها اعطا و بر عملکرد آن ها نظارت می کند. ترویج دستگاه بین المللی یکاها، کالیبراسیون (واسنجی) وسایل سنجش، تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی ایران از دیگر وظایف این سازمان است.

1- International Organization for Standardization

2 - International Electrotechnical Commission

3- International Organization of Legal Metrology (Organisation Internationale de Metrologie Legale)

4 - Contact point

5 - Codex Alimentarius Commission

کمیسیون فنی تدوین استاندارد
« مداخلات پرستاری – تغذیه نوزاد با شیشه – آئین کار »

رئیس:

میرزا بیگی، محمد
(کارشناس ارشد کار آفرینی و پرستاری)

دبیر:

سالمی، صدیقه
(کارشناس ارشد آموزش پرستاری)

اعضاء: (اسامی به ترتیب حروف الفبا)

توسلی، خدیجه
(کارشناس ارشد داخلی جراحی)

دهنوی، فریبا

(کارشناس ارشد پرستاری)

رضوی، سیده مریم

(کارشناس پرستاری)

رجایی، ناهید

(کارشناس ارشد مراقبت ویژه نوزادان)

رنجبر، مریم

(کارشناس پرستاری و کارشناس ارشد مشاوره)

شریفی فر، سیمین

(کارشناس ارشد آموزش بهداشت مادر و نوزادان)

موسی پور، معصومه

(کارشناس پرستاری و کارشناس ارشد آموزش زبان انگلیسی)

وفاییان، نادیا

(کارشناس پرستاری)

سمت و/یا نمایندگی

رئیس کل سازمان نظام پرستاری

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاون فنی سازمان نظام پرستاری

کارشناس پرستاری ستاد مرکزی تامین اجتماعی

کارشناس اداره کل درمان استان سازمان تامین اجتماعی

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری

مربی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران

کارشناس دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری

کارشناس معاونت فنی سازمان نظام پرستاری

پیش‌گفتار

استاندارد " مداخلات پرستاری - تغذیه نوزاد با شیشه - آئین کار " که پیش‌نویس آن در کمیسیون های مربوط به موجب بند ۵ ماده ۳ قانون سازمان نظام پرستاری مصوب ۸۱/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی توسط سازمان نظام پرستاری تهیه و تدوین شده و در صد و یازدهمین اجلاس کمیته ملی استاندارد خدمات مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۹ مورد تصویب قرار گرفته است، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱، به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می‌شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع، علوم و خدمات، استانداردهای ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر پیشنهادی که برای اصلاح و تکمیل این استانداردها ارائه شود، هنگام تجدید نظر در کمیسیون فنی مربوط مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین، باید همواره از آخرین تجدیدنظر استانداردهای ملی استفاده کرد.

منابع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد مورد استفاده قرار گرفته به شرح زیر است:

۱- ضیغمی کاشانی، ربابه. دشتی، الهه. بختیاری، محمود. پرستاری بهداشت مادران و نوزادان. تهران: جامعه نگر: سالمی، ۱۳۸۸.

۲- شوقی، مهناز. سنجری، مهناز. درسنامه پرستاری و بهداشت مادران و نوزادان لیفر. تهران: جامعه نگر: سالمی، ۱۳۸۸.

۳- صلاح زهی، هدایت اله. خجسته، فرنوش. تهران: گلپان. ۱۳۸۴.

4. Scott Ricci, Susan. Essentials of maternity, newborn, and women's health nursing. Lippincott Williams & Wilkins: Chicago. 2008.
5. Smith Murra , Sharon . Slone McKinney, Emily. Foundations Of Maternal-Newborn Nursing. Elsevier Saunders: Michigan. 2006.
6. Verklan, Terese. Walden, Marlene. Core Curriculum for Neonatal Intensive Care Nursing. USA: Elsevier. 4th edition. 2009.
7. Anderson, Lois E. Mosby's Dictionary. ST. Louis: The C.V. Mosby CO.1990.

مداخلات پرستاری - تغذیه نوزاد با شیشه - آئین کار

۱ هدف و دامنه کاربرد

هدف از تدوین این استاندارد، شناسایی و اجرای اصول کلی مداخلات پرستاری در تغذیه نوزاد با شیشه به منظور تامین نیازهای تغذیه‌ای نوزاد در شرایطی که نوزاد از شیر مادر استفاده نمی‌کند و/یا مادر قادر به تغذیه مستقیم از طریق پستان نیست و نمایش طرح گام به گام این خدمت به منظور بهبود کیفیت کار، پیشگیری از خطاهای احتمالی و همچنین امکان اجرای یکسان خدمات می‌باشد.

این استاندارد در موارد زیر کاربرد دارد:

الف- در کلیه بخش‌های نوزادان در صورت نیاز به این خدمت برای ارائه مراقبت‌های پرستاری یکسان و روشن.

ب- در مراجع قضائی به منظور سندی قیاسی برای بررسی کیفیت اقدامات انجام شده.

۲ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد ملی ایران به آن‌ها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می‌شود.

در صورتی که به مدرکی با ذکر تاریخ انتشار ارجاع داده شده باشد، اصلاحیه‌ها و تجدید نظرهای بعدی آن مورد نظر این استاندارد ملی ایران نیست. در مورد مدارکی که بدون ذکر تاریخ انتشار به آن‌ها ارجاع داده شده است، همواره آخرین تجدید نظر و اصلاحیه‌های بعدی آن مورد نظر است. استفاده از مراجع زیر برای کاربرد استاندارد الزامی است:

۱-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹ مداخلات پرستاری- شستن دست‌ها- آیین کار

۲-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۴۲ مداخلات پرستاری- گزارش نویسی- آیین کار

۳-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۶۱ مداخلات پرستاری- بررسی دستورات پزشک- آیین کار

۴-۲ استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۱۴۴ مداخلات پرستاری- تعیین هویت بیمار/مددجو - آیین کار

۳ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد اصطلاحات و تعاریف زیر به کار می‌رود:

۱-۳

پرستار

فردی که دارای مدرک کارشناسی یا بالاتر در رشته پرستاری است.

۲-۳

نوزاد^۱

نوزاد از زمان تولد تا ۲۸ روزگی است.

۴ اهداف مداخله ای

- ۴-۱ تامین نیازهای تغذیه‌ای نوزاد در شرایطی که نوزاد از شیر مادر استفاده نمی کند .
- ۴-۲ مادر قادر به تغذیه مستقیم از طریق پستان نیست.

۵ حداقل وسایل مورد نیاز

- ۵-۱ شیر خشک تجاری با فرمول دستور داده شده توسط پزشک در صورت لزوم
- ۵-۲ شیشه شیر
- ۵-۳ سرشیشه و در پوش آن متناسب با سن و جثه نوزاد
- ۵-۴ پارچه یا دستمال تمیز

۶ روش انجام کار

- ۶-۱ دستور پزشک مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۶۱ بررسی شود.
- ۶-۲ هویت نوزاد مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۱۴۴ تعیین شود.
- ۶-۳ در صورت حضور والدین، روش انجام کار و ضرورت آن توضیح داده شود.
- ۶-۴ وسایل مورد نیاز آماده شود و از سالم و بهداشتی بودن آن ها اطمینان حاصل شود.
- ۶-۵ دست ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۰۹ شسته شود.
- ۶-۶ شیشه شیر آماده و تکان داده شود و کمی از شیر روی مچ دست ریخته شود تا از باز بودن سوراخ سر شیشه و درجه حرارت مناسب آن اطمینان حاصل کنید.
- یادآوری- شیر آماده شده می تواند شیر دوشیده شده مادر یا شیر خشک باشد.
- ۶-۷ نوزاد در حالی که سر و پشتش نگه داشته می شود در آغوش گرفته شود، طوری که سر و شانه‌هایش کمی بالاتر از سطح بدن قرار گیرند.
- یادآوری- پرستار برای در آغوش گرفتن نوزاد در وضعیت کاملا نشسته قرار می گیرد.
- ۶-۸ اگر نتوان نوزاد را در آغوش گرفت کنار او قرار گرفته و سر و شانه‌هایش کمی بالاتر از بدن نگه داشته شود.
- ۶-۹ سرشیشه داخل دهان نوزاد گذاشته شود ولی خیلی عمیق فرو برده نشود تا واکنش تهوع تحریک نگردد. کودک باید شروع به مکیدن کند.

۶-۱۰ اگر نوزاد شیشه را نمی‌مکد به آهستگی چانه و گونه‌های نوزاد مالش داده شود و با نوک سرشیشه لب‌های او لمس گردد.

۶-۱۱ تا وقتی کودک شیر می‌خورد و تا پایان تغذیه شیشه بالا نگه داشته شود به طوری که هوا داخل معده وی نشود.

۶-۱۲ نوزاد به حالت سرپا، کمی خم به جلو در حالی که سر و سینه با یک دست محافظت می‌شود نگه داشته شود.

۶-۱۳ یک دستمال تمیز روی شانه پرستار یا مادر گذاشته شود و کودک به حالت سرپا بغل شود و به آرامی پشت او مالش داده شود تا آروغ بزند و سپس او به پهلوئی راست یا به پشت خوابانده شود.

۶-۱۴ شیر باقیمانده درون شیشه شیر دور ریخته شود و کلیه وسایل کاملاً تمیز گردند.

۶-۱۵ دست‌ها شسته شوند.

۶-۱۶ ثبت اطلاعات و یافته‌ها مطابق با استاندارد ملی ایران شماره ۱۵۰۴۲ به شرح زیر است:

الف- تاریخ و زمان انجام فرآیند

ب- فرد انجام دهنده

پ- واکنش نوزاد به تغذیه

ت- مقدار و نوع شیر خورده شده توسط نوزاد

ث- سایر مشاهدات و اقدامات انجام شده

۷ شرایط انجام کار

۷-۱ دقت و صحت در انجام کار

۷-۲ رعایت رفتار ملایم با نوزاد

۷-۳ ارائه توضیحات لازم به والدین نوزاد درمورد نحوه انجام فرآیند کار

۷-۴ رعایت نکات ایمنی و بهداشتی

۸ شرایط ارائه دهنده خدمت

این فرآیند کار توسط پرستار و در کلیه بخش‌های نوزادان انجام می‌گیرد.

۹ نکات آموزشی

۹-۱ وجود حباب هوا در شیشه نشان دهنده عبور شیر می‌باشد.

۲-۹ در نوزادان نارس حتماً از توانایی نوزاد برای تغذیه با شیشه یا شیرمادر مطمئن شوید. کودکی می‌تواند از این روش های تغذیه‌ای استفاده کند که واکنش مکیدن قوی، توانایی مکیدن و بلع همزمان، هوشیاری قبل از تغذیه و خوابیدن پس از تغذیه داشته باشد.

۳-۹ هرگز شیرخوار را با شیشه شیر در تخت رها نکنید.

۴-۹ پس از خوردن حدود ۲۰ سی سی شیر یک بار کودک را بلند کرده و آروغ او را بگیرید زیرا در صحیح‌ترین شیوه تغذیه با شیشه باز هم طفل مقداری هوا همراه شیر خواهد بلعید.

۵-۹ خوابانیدن کودک به سمت راست یا به پشت از برگرداندن غذا جلوگیری می‌کند.

۶-۹ نارسایی اسفنکتر کاردیا در نوزادان سبب برگرداندن غذا می‌شود.

۷-۹ خوابانیدن کودک به پشت از خطر بروز سندرم مرگ ناگهانی نوزادان می‌کاهد.

۸-۹ اگر کودک از تغذیه طولانی خسته می‌شود، می‌توان با تغییر اندازه سوراخ سرشیشه مدت زمان تغذیه را تغییر داد.

۹-۹ در کودکان مبتلا به شکاف کام و لب به دلیل ورود شیر به بینی بهتر است تغذیه در وضعیتی که سر قائم باشد انجام شود. برای کودکان مبتلا به شکاف کام و لب سر پستانک های غیر قابل استفاده است زیرا قادر به تولید مکش نیست، لذا باید تغذیه آن ها توسط سر پستانک های خاص یا سایر وسایل انجام گیرد. سر پستانک باید طوری در دهان کودک قرار داده شود که توسط کام و زبان تحت فشار قرار گیرد. علی‌رغم هر نوع پستانک مورد استفاده، وارد کردن فشار ملایم و یکنواخت به قاعده شیشه احتمال آسپیراسیون را کاهش می‌دهد.

۱۰-۹ چنانچه کودک مبتلا به شکاف کام و لب، در تغذیه با سر پستانک دچار مشکل باشد، استفاده از قطره چکان با انتهای پلاستیکی و سرنگ هایی با لوله پلاستیکی نرم مفید می‌باشد. لوله به اندازه کافی بلند بوده تا به قسمت خلفی دهان رسیده و احتمال برگشت از بینی را کمتر سازد.

۱۱-۹ پس از تغذیه شیرخوار باید شیشه شیر را به مدت ۱۵ دقیقه جوشانند.

۱۲-۹ به ازاء هر پیمانه شیر ۳۰ سی سی آب جوشیده سرد شده اضافه شود، شیر استفاده شده نباید به هیچ وجه رقیق تر یا غلیظ تر از این روش تهیه شود مگر آن که پزشک دستور داده باشد.